॥ ॐ શ્રી વીતરાગાય નમઃ ॥

સમકીત સ્વરૂપ ભાવના.

(આત્મજાગૃતિ ભાવનામાંથી અમૂલ્ય સંગ્રહ.)

લેખક અને સંગ્રાહક,

એક મુનિશ્રી.

સદ્ગત ચિ૦ ચંપકલાલના સ્મરણાર્થે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

કપુરચંદ પાનાચંદ મહેતા.

રાજકોટ પરા.

વીર સંવત ૨૪૫૩. વિક્રમ સંવત ૧૯૮૩.

પ્રત ૧૦૦૦ આવૃત્તિ ૧ લી.

—શાસન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શાહ **રતિલાલ કેશવલાલે**

છાપી. હાજાપટેલની પોળ—**અમદાવાદ.**

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराइट विभाग]

अनुक्रमांक ૧૩૭૫૮ वर्गांक

पुस्तकनुं नाम સમકીત સ્વરૂપ ભાવના

विषय ૫/૨૬:૪૬૪

॥ ॐ સિદ્ધેભ્યો નમઃ ॥ 28 OCT 1927

આત્મ જાગૃતિની ભાવના.

(હંમેશ વાંચન, મનન કરવાની નિત્યનિયમની ભાવના.)

---

(૧) શ્રી નવકાર મંત્ર અર્થ અને ભાવના સાથે.

---

(૧) **ણુમો અરિહંતાણું**—શ્રી અરિહંતદેવને નમસ્કાર કરૂં છું. ણુમો–કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું; અરિ–કહેતાં શત્રુ–ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, મોહ, અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ, વિષય, પ્રમાદ આદિ અંતરંગ શત્રુઓનો સર્વથા; હંતાણું–કહેતાં નાશ કર્યો છે તેવા પ્રભુને વંદન કરૂં છું. હું પણ ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, મોહ. અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ, વિષય, પ્રમાદ, આદિ અંતરંગ શત્રુઓનો નાશ કરીશ તે દિવસ ધન્ય થશે. જગતમાં મને દુઃખ આપનાર કોઇ નથી માત્ર મારોજ આત્મા ક્રોધાદિ કરી પોતેજ પોતાને દુઃખ આપનાર શત્રુ થાય છે, અને ક્રોધાદિ દોષો છોડવાથી આત્મા પોતેજ પોતાને પરમ સુખ આપનાર મિત્ર બને છે. હું જ્યારે આ ભાવ શત્રુઓનો નાશ કરીશ ત્યારે

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

અધા દુઃખોથી છુટી પરમ સુખને પામીશ. આ ક્રોધાદિ ભાવ શત્રુઓનો નાશ કરવાથી હું પણ અરિહંત થઇ શકીશ. માટે હવે મારે શીઘ્ર આ ક્રોધાદિ શત્રુઓનો નાશ કરવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

૨. ણમો સિદ્ધાણં—શ્રી સિદ્ધ ભગવાનને નમસ્કાર કરૂં છું. જેમણે આત્માનાં બધાં આવરણો દૂર કર્યા છે, બધાં કર્મ નાશ કર્યાં છે, અને અનંત ગુણો પ્રગટ કર્યા છે; એવા સિદ્ધ ભગવાનને નમસ્કાર કરૂં છું.

આત્માના ગુણો આઠ છે અને તે ગુણોને ઢાંકનાર આઠ કર્મ છે તે નાશ કરવાની ભાવના.

(૧) જ્ઞાનાવર્ણીય કર્મ નાશ થાઓ અને અનંત જ્ઞાન ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૨) દર્શનાવર્ણીય કર્મ નાશ થાઓ, અનંત દર્શન ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૩) મોહનીય કર્મ નાશ થાઓ, અનંત આત્મિક સુખ ક્ષાયિક સમકિત અને વીતરાગચારીત્ર ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૪) અંતરાય કર્મ નાશ થાઓ અને અનંત આત્મિક શક્તિ પ્રગટ થાઓ.

(૫) વેદનીય કર્મ નાશ થાઓ, અનંત અવ્યાબાધ સુખ પ્રગટ થાઓ.

(૬) આયુષ્ય કર્મ દૂર થઈ અજર, અમર ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૭) નામ કર્મ દૂર થઇ અરૂપી અવસ્થા પ્રાપ્ત થાઓ.
(૮) ગોત્ર કર્મ નાશ થાઓ, અગુરૂ લઘુ ગુણ પ્રગટ થાઓ.
(૯) સર્વ કર્મ નાશ થાઓ, આત્માના અનંત ગુણો પ્રગટ થાઓ.

૩. **ણમો આયરિયાણં**—નમસ્કાર હોજો શ્રી આચાર્ય માહારાજને. જેઓ પાંચ આચાર પોતે પાળે છે, અન્યને પળાવે છે, તેવા આચાર્ય માહરાજશ્રીને વંદના નમસ્કાર કરૂં છું. જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચાંરિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યાચાર એ પાંચ આચારનુ પાલન હુ કરીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૪. **ણમો ઉવજઝાયાણં**—શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજને વંદના નમસ્કાર કરૂં છું. હુ પણ સૂત્ર સિદ્ધાંત ભણીશ ત્યારે ધન્ય થશે.

૫. **ણમો લોએ સવ્વ સાહુણં**—સર્વ સાધુ સાધ્વીને વંદન કરૂં છું, હિંસા, વિષય, કષાયનો ત્યાગ કરી અહિંસા, સંયમ, સમભાવ (અકષાય) સાધુના ગુણો મને પ્રાપ્ત હોજો.

પંચ પદના ગુણો મારા આત્મામાં પણ છે તે પ્રગટ થાઓ. હું તત્ત્વનું જ્ઞાન હંમેશાં વધારી અજ્ઞાન અને મિથ્યાત્વ (ખોટી સમજણ) છોડી સમ્યગ જ્ઞાન અને સમકિત ગુણ પ્રગટ કરીશ અને હિંસા, વિષય, ક્રોધાદિ છોડી આત્માનું હિત, કલ્યાણ અને શ્રેય થાય, તે માટે સંયમી બનીશ. સાધુ

પદના ગુણો મેળવી વિશેષ જ્ઞાન શક્તિ અને ધ્યાનદ્વારા ઉપાધ્યાય પદ મેળવીશ અને અતિશય જ્ઞાને કરી તેવું શ્રેષ્ટ ચારિત્ર પાળી આચાર્ય થઈશ. અહીં ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાન અને સંયમ વડે રાગ દ્વેષ મોહનો સર્વથા નાશ કરી અરિહંત થઇશ અને અંત સમયે સકળ કર્મ રહિત સિદ્ધ થઇશ. આ પાંચે પદના ગુણો મારી આત્મામાં જ છે તેને પ્રગટ કરવા હું ઈચ્છું છું અને પુરૂષાર્થથી આ પંચ પ્રભુની તુલ્ય થઈ શકું છું એવું સ્મરણ સદા રાખવા આ નવકાર મંત્રનું મને સદા કાળ રટણ રહો, શ્વાસોશ્વાસની સાથે નિરંતર હું શ્રી નવકાર મંત્ર ગણી નવકાર રૂપ બની જાઉં એ જ ભાવના.

રાગ દ્વેષ મોહનો નાશ થાઓ અને વીતરાગ પદ પ્રગટ થાઓ. આ ભાવના નિરંતર અજપા જાપ રૂપ ભાવવાથી પંચ પરમેષ્ઠિના ગુણો પ્રગટ થાય છે. કેટલાએક લોકો રામ રામ જાપ કરે છે તેમ આ જાપ કરવો પરમ હિતકારી છે.

---

(૧) નમસ્કારનું સ્વરૂપ અને ફળ.

દોહા—વાર વાર પ્રભુ વંદના, શુદ્ધ ભાવે;કરાય;
કારણ સત્યે કાર્યની, સિદ્ધિ નિશ્ચય થાય. ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ—વારંવાર નિરંતર જે ભાવ વંદન કરે એટલે પ્રભુ તુલ્ય ગુણો પોતાના આત્મામાં પણ છે તેવી ભાવના સાથે તેવા ગુણો પ્રગટ કરતો થકો વંદન કરે છે તે પોતે

પ્રભુ બને છે, જેને નિમિત્ત કારણ–સત્ય છે અને ભાવ શુદ્ધ છે તેને અવશ્ય સિદ્ધિ થાય છે.

(૧) **દ્રવ્ય નમસ્કાર**—મનની એકાગ્રતા વિના જે વચનથી સ્તુતિ અને કાયાથી નમસ્કાર કરે છે, તેને વચન અને કાયાથી જે પાપ થતું હતું તે અટકે છે અને પુણ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે.

(૨) **વ્યવહાર નમસ્કાર**—મન એકાગ્ર રાખી જે જ્ઞાન ચારિત્રાદિ ગુણોની સ્તુતિ અને નમસ્કાર કરે છે તેને બહુ નિર્મળ પુણ્યની પ્રાપ્તિ અને શુદ્ધ ઉપયોગ (રાગ દ્વેષ રહિત પરિણામ) તેટલી નિર્જરા (કર્મ નાશ) થાય છે.

(૩) **ભાવ નમસ્કાર**—પ્રભુના જેવા ગુણો મારી આત્મામાં પણ છે તે પ્રગટ કરવા પ્રભુએ ધારણ કરેલ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તપ ધર્મ આદરૂં એવી દૃઢ ભાવના કરનાર બહુ નિર્જરા (કર્મનાશ) અને અતિશય પુણ્ય પ્રાપ્તિ કરેછે.

(૪) **નિશ્ચય નમસ્કાર**—જે રાગ દ્વેષ મોહ રહિત પોતે પ્રભુ તુલ્ય પોતાનું સ્વરૂપ વિચારી આત્મ ધ્યાનમ વિચરે છે તે પ્રભુ બને છે, મોક્ષ પામે છે.

નમવું નમસ્કાર કરવા એટલે જેને નમીયે છીયે તેમના જેવા બનીયે છીયે માટે સદ્ગુણી અને પવિત્ર આત્માઓને સદા નમસ્કાર કરવા.

(૩) સમકિત પ્રગટ થવા પહેલાં પ્રગટ કરવાના ચાર ગુણોની ભાવના.

મોક્ષનું બીજ સમકિત અને સમકિતનું મૂળ કારણ ચાર ભાવના છે માટે અવશ્ય હંમેશાં ચિંત્વન કરી તે ગુણો પ્રાપ્ત કરવા જોઈએ, આ ચાર ગુણો પ્રગટ થયા પછી સમકિત પ્રગટ થાય છે.

દુહો—ગુણીજનોકું વંદના, અવગુણ દેખ મધ્યસ્થ;
દુઃખી દેખ કરૂણા કરે, મિત્ર ભાવ સમસ્ત. ॥ ૧ ॥

૧. **પ્રમોદ ભાવના**—એટલે સદા ગુણાનુરાગી થવું. બધાના ગુણ લેવા. બીજાના ગુણ દેખી ખુશી થવું અને વિચારવું જે આપણામાં એવા ગુણો પ્રગટ થાઓ.

૨. **માધ્યસ્થ ભાવના**—એટલે સમભાવ. બધાના દોષોને ભુલી જવા, બીજાના દોષ દેખી, ક્રોધ, દ્વેષ કરવો નહીં પરંતુ કર્મનું સ્વરૂપ વિચારી પોતાનો આત્મા એવા દોષોથી બચે એવી ભાવના ભાવવી. સુખમાં રાજીપણું, દુઃખમાં બેરાજીપણું ન થાય–સદા રાગ દ્વેષ રહિત સમભાવમાં રહું એવી શક્તિ પ્રગટ થાઓ.

દુહો—"દુર્જન ક્રુર કુમાર્ગરતોંપર, ક્ષોભ નહિ મુજને આવે;
સામ્યભાવ સદા રહે તેપર, એહવી પરીણુતી મુજ થાવે ॥૧

૩ **કરૂણા ભાવના**—શારીરિક અને માનસિક દુઃખ દૂર કરવું તે દ્રવ્ય કરૂણા ભાવના છે અને અજ્ઞાન, કષાય

(ક્રોધ માન માયા લોભ) મિથ્યાત્વ છોડાવવું તે ભાવ કરૂણા છે, જે દિવસે હું મારી અને બીજાના આત્માની ભાવ કરૂણા કરીશ તે દિવસે ધન્ય થશે, પાપોથી પોતે બચવું તથા બીજાઓને બચાવવા તે ભાવ કરૂણા છે તેમાં બહુ લાભ છે, અને તે સાચું સુખ આપે છે.

૪. **મૈત્રી ભાવના**—જગતમાં જીવ માત્રને પોતાના જીવ સરખા સમજીને કોઇ પણ જીવની હિંસા ન કરવી બધાનું ભલું ચાહવું તે સ્વ–પર દ્રવ્ય મત્રી ભાવના છે અને સ્વ (પોતાના) આત્માના સાચા મિત્ર બનીને પોતાનું અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ કષાયને છોડીને સમ્યગ્ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રનું આરાધન કરવું તે સ્વભાવ મૈત્રી ભાવના છે. મને આ ચારે ભાવનાના ગુણોની પ્રાપ્તિ થાઓ.

હરિગિત છંદમાં ચાર ભાવના.

સૌ પ્રાણી આ સંસારના, સન્મિત્ર મુજ વ્હાલા થજો,
સદ્‌ગુણમાં આનંદ માનું, મિત્ર કે વેરી હજો;
દુઃખીઆ પ્રતિ કરૂણા અને દુશ્મન પ્રતિ મધ્યસ્થતા,
શુભ ભાવના પ્રભુ ચાર આ, પામો હૃદયમાં સ્થિરતા ॥૧॥

ભાવાર્થઃ—(૧) **મૈત્રી ભાવના**—સંસારના સર્વ જીવોને મારા અંતરના મિત્રો ગણી સર્વનું હિત ઈચ્છું છું અને તેઓના સર્વ દુઃખ નાશ થાઓ તેમ ચાહું છું.

(૨) **પ્રમોદ**—ગુણાનુરાગ ભાવના મારૂં ભલું કરનાર મિત્ર કે મને દુઃખ આપનાર શત્રુ બંન્નેના ગુણો જોઉં છું

મિત્ર થનારે સદ્દગુણ પુષ્ટ કર્યો છે શત્રુ થનારે દોષથી બચવાઅને સત્યમાં દ્રઢ રહેવા પ્રેરણા કરી છે.

(૩) **કરૂણા**—દુઃખીના દુઃખો દૂર કરવા સદા તત્પર રહું, સાચું દુઃખ અજ્ઞાન મિથ્યાત્ત્વ અને કુચારિત્ર ગણી તે પોતાનું તથા બીજાનું દૂર કરૂં.

(૪) **માધ્યસ્થ**—સમતા–ભાવના–સર્વ જીવ અને સર્વ સંયોગો પ્રતિ સમભાવ રાખું.

આ ચાર ભાવના સદા પ્રગટ રહો એજ ઇચ્છું છું.

૪. સમકિત (સમ્યગ્ દર્શન–સત્ય શ્રદ્ધા) ગુણ પ્રગટ કરવાની છત્રીસ ભાવના.

આપણા જીવે અનાદિ કાળ થયા સમકિત ભાવના ન ભાવવાથીજ અનંત જન્મમરણના દુઃખો ભોગવ્યાં છે. જેમ સૂર્ય ઉદય થતાં બધે સ્થળેથી અંધકાર નાશ પામે છે, તેમ સમકિત ગુણ પ્રગટ થતાં બધી જાતનાં દુઃખો અને દોષો નાશ પામે છે.

જ્યારે સમજુ માણસ રોટલો, છાશ અને કઢીમાં સુખ અનુભવે છે ત્યારે અજ્ઞાની અથવા વિલાસી માણસ અનેક જાતની ખાવાની ચીજો મળવા છતાં એકાદ વસ્તુ ન મળતાં ક્રોધ, અરૂચી અને દુઃખ ભોગવે છે તેવી રીતે

સમકીતિ જીવ નરકમાં પણ પોતાના જુના કરેલ પાપ કર્મ નાશ થાય છે, પોતે શુદ્ધ થાય છે, શરીરના મોહથી દુઃખ થાય છે, આત્મા અજર, અમર, જ્ઞાન સ્વરૂપ છે તેવું વિચારી શાંતિ અનુભવે છે જ્યારે મિથ્યાત્વિ જીવ બારમા દેવલોકનો મહાન દેવ હોવા છતાં મિથ્યાત્વ અને અજ્ઞાનને લઈ બીજા દેવોની વિશેષ સંપત્તિ જોઇ ઈર્ષા દ્વેષ અને તૃષ્ણાના દુઃખથી દુઃખી થાય છે. આ ઉપરથી સમકીત એટલે સાચી સમજણ, એજ સુખનું મૂળ છે; એવું જાણી આ ભાવનાઓ અવશ્ય ચિંત્વન કરવી જોઇએ.

પૂર્વાચાર્યો સમકિતની ભાવના ચિંત્વન કરવાની શિખામણ આપતાં ફરમાવે છે કે હે ભવ્ય! તું છ મહિના સુધી બધા કોલાહલના કામ છોડી શુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય પાળી, શબ્દ, રૂપ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ એ પાંચ ઇંદ્રિયોના વિષયો, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ એ ચાર કષાય અને આર્તરૌદ્ર ધ્યાન (સંકલ્પ વિકલ્પ) નો ત્યાગ કરી એકાગ્ર ચિત્તે સમકિત ભાવના ચિંત્વન કર, છ મહિનામાં તને અવશ્ય સમકિત ગુણ પ્રગટ થશે, આત્મદર્શન એટલે શુદ્ધ આત્મ સ્વરૂપનો અનુભવ થશે. આજ સિદ્ધના સુખનો અંશ અનુભવ છે.

આ સમકિત ગુણ પ્રગટ થયા પછી મોક્ષની પ્રાપ્તિ નિશ્ચયે થાય છે, આવી કલ્યાણકારી ભાવનાઓ શાસ્ત્રકારોએ અને પૂર્વાચાર્યોએ ભાવદયાથી અનંત જન્મમરણના દુઃખોથી બચાવવા ભવ્ય જીવો માટે ફરમાવી છે તે અનેક સ્થળેથી

અહીં સંગ્રહ કરી છે, તેનું વાંચન, મનન અને ચિંત્વન કરવું તે પોતાનુંજ પરમહિત સાધવાનું કામ છે.

(૧) સમકિત એટલે સાચી સમજણ પ્રગટ થાઓ.

(૨) મિથ્યાત્વ એટલે ખોટી સમજણ નાશ પામો.

(૩) કુદેવ, કુગુરૂ, અને કુધર્મને સાચા કરી માનવા રૂપ વ્યવહાર મિથ્યાત્વ નાશ થાઓ.

(૪) વ્યવહાર નયે, ૧ દેવ સર્વજ્ઞ વીતરાગ પ્રભુ, ૨ ગુરૂ તત્ત્વના જાણુ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર તપના પાળવાવાળા મુનિવરો, ૩ ધર્મ વિવેકપૂર્વક અહિંસા તથા વિષય કષાય ત્યાગ એ વ્યવહાર દેવગુરૂ અને ધર્મની મદદથી નિશ્ચય દેવ ગુરૂ ધર્મને પામું, નિશ્ચયમાં શુદ્ધ સિદ્ધ સ્વરૂપ હું છું તેવા આત્માના અનુભવરૂપ સમકિત તે નિશ્ચય દેવ, હું શરીર આદિ સકળ બાહ્ય પદાર્થોથી જુદો છું, અનંત જ્ઞાનાદિ ગુણ સ્વરૂપ છું તેવું જ્ઞાન તે નિશ્ચય ગુરૂ, ભોગાદિ સર્વ વસ્તુ પોતાની નથી એવું જાણી તેનો ત્યાગ કરી રાગ-દ્વેષ મોહ રહિત બની આત્મ ધ્યાનમાં વિચરવું તે નિશ્ચય ચારિત્ર; આ ગુણો મને પ્રગટ થાઓ.

(૫) તત્ત્વની અરૂચી તે મિથ્યાત્વનું ચિન્હ દૂર કરી તત્ત્વની અતિશય રૂચી તે સમકિતનું ચિન્હ પ્રગટ થાઓ.

(૬) ભય, દ્વેષ અને ખેદ નાશ થાઓ.

(૭) શરીર અને બીજા પદાર્થોને પોતાના માની હિંસા વિષય, કષાય (ક્રોધાદિ) સેવું છું તે મિથ્યાત્વ નાશ થાઓ.

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર સ્વરૂપ, અશરીરી, અરૂપી, શુદ્ધ આત્મ સ્વરૂપનો અનુભવ એજ સમકિત ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૮) આત્માથી જુદી વસ્તુને પોતાની માનવારૂપ મિથ્યાત્વ નાશ થાઓ. અવિકારી, શુદ્ધ જ્ઞાન સ્વરૂપ આત્મા તેજ મારૂં સત્ય સ્વરૂપ છે એવી દૃઢ શ્રદ્ધારૂપ સમકિત ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૯) અનાદિ કાળ થયાં મિથ્યાત્વે કરી, મોહે કરી, ભુલે કરી, ઇંદ્રિય સુખને પોતાના માન્યા તે વિપરીત બુદ્ધિ એટલે મિથ્યાત્વ નાશ થાઓ. સર્વજ્ઞ વીતરાગ પ્રભુની સ્વ-પર પ્રકાશક (પોતાનું અને પરનું સ્વરૂપ સમજાવનાર) જિન વાણી સાંભળી આત્મિક સુખની ઇચ્છા પ્રગટ થાઓ.

(૧૦) વિષય સુખની ઇચ્છા તે કર્મ રોગની ચળ છે, વિકાર છે તે નાશ થાઓ. આત્મિક સુખ વિષયેચ્છા રહિત અચાહના સ્વરૂપ સત્ય સુખ પ્રગટ થાઓ.

(૧૧) આકુળતા-પર વસ્તુની અભિલાષા એજ દુઃખ છે તે નાશ થાઓ, નિરાકુલતા-પર વસ્તુની ઇચ્છાનો ત્યાગ શાંતરસ, સમભાવ નિર્વાંછકપણું એજ સત્ય સુખ પ્રગટ થાઓ.

(૧૨) કોઇ પણ સંયોગ સુખ દુઃખ દેતો નથી. હુંજ મોહે કરી રાગ દ્વેષની પ્રવૃત્તિએ કરી કલ્પિત સુખ દુઃખ ઉત્પન્ન કરૂં છું તે ધિક્કાર છે. સત્ય જ્ઞાન પ્રગટ થઇ મોહ મિથ્યાત્વ દૂર થઇ સમકિત ગુણ પ્રગટ થશે ત્યારે ધન્ય થશે.

(૧૩) પોતાના આત્મા શિવાયની સર્વ વસ્તુ પર છે તેનો મોહ મમત્વ ક્ષય થાઓ. આત્માના શુદ્ધ ગુણો પ્રગટ કરવાની રૂચી પ્રગટ થાઓ.

(૧૪) બાહ્ય વસ્તુ શરીર, ધન, પરિવાર, વૈભવ, નિંદા, પ્રશંસા, સુખ દુઃખમાં ઈષ્ટ અનિષ્ટ બુદ્ધિરૂપ મિથ્યાત્વ બાહિર આત્માપણું ક્ષય થાઓ.

દુહા—પુદ્‌ગલમાં રાચી રહે, એહી જાણે નિધાન;
તસ લાભે લોભી રહે, બાહિરાતમ દુઃખ ખાન. ॥૧॥
બાહિરાતમ તાકો કહે, લખે ન આતમ સ્વરૂપ;
મગ્ન રહે પર દ્રવ્ય મેં, મિથ્યાવંત અનૂપ. ॥૨॥

ભાવાર્થ—જે આત્મ સ્વરૂપ નથી જાણતો અને ઈંદ્રિયોના સુખોમાં રાચે છે તે બહિરાત્મા એટલે મિથ્યાત્વી છે.

આત્મજ્ઞાન, આત્મ અનુભવ અને સમભાવ સ્વરૂપ તે અંતર આત્માપણું પ્રગટ થાઓ.

દુહો—પુદ્‌ગલ ભાવ રૂચી નહિ, તેમાં રહે ઉદાસ;
અંતર આતમ એ લહે, પરમાતમ પરકાશ. ॥ ૧ ॥

(૧૫) શરીર મોહથી શરીરધારી થઈ સદા જન્મ મરણ કરવાં પડે છે, શરીર મોહ ક્ષય થાઓ, અને પરમાત્મ સ્વરૂપ પ્રગટ થાઓ.

દુહો—ન્યારો આતમ સ્વરૂપમાં, ન્યારો પુદ્‌ગલ ખેલ;
પરમાતમ તવ જાણીએ, નહીં જસ ભવકો મેલ. ॥૧॥

ભાવાર્થ—જે આત્મ સ્વરૂપમાં લીન છે, પુદ્‌ગલને

સદા ભિન્ન અનુભવે છે, સર્વજ્ઞ વીતરાગ થયા છે અને ફરી ભવ કરવો નથી તે પરમાત્મ સ્વરૂપ મને પ્રગટ થાઓ.

(૧૬) હું એક છું, શુદ્ધ છું, બુદ્ધ છું, અરૂપ છું, અન્ય દ્રવ્યથી નિર્મમત્વ છું, પુદ્ગલથી સર્વથા ભિન્ન છું, જ્ઞાન દર્શનથી અભિન્ન છું તથા એક સ્વરૂપ અને પ્રતિપૂર્ણ છું, આનંદ સ્વરૂપ છું, અતીંદ્રિય (ઇંદ્રિય રહિત) નિરાકૂળ (વાંછા રહિત) આત્મિક સુખથી ભરપુર છું, આ ગુણો મને શિઘ્ર પ્રગટ થાઓ.

(૧૭) ઇંદ્રિય સુખમાં આનંદ અને દુઃખમાં ખેદબુદ્ધિ નાશ થાઓ અને સંયમ-એટલે ત્યાગમાં અરૂચી તે મિથ્યાત્વનું લક્ષણ નાશ થાઓ.

(૧૮) વિષય અભિલાષા દૂર થઇ આત્મ કલ્યાણની ઇચ્છા પ્રગટ થાઓ.

(૧૯) સ્યાદ્વાદ એટલે અનેક નય અભિપ્રાય અપેક્ષા જાણી સાચી સમજણ પ્રગટ થાઓ.

(૨૦) વિષયના સાધન શરીર, ધન, સ્ત્રી, પતિ, પુત્ર, પરિવાર, મકાન, વસ્ત્ર, ઘરેણાં, અને વૈભવમાં પોતાપણું તે મિથ્યાત્વ નાશ થાઓ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રાદિ આત્માના ગુણોમાં પોતાપણું તેજ સમકિત ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૨૧) ભોગ ઉપભોગ અને સંસારી કામોમાં રાચું છું તે મિથ્યાત્વ નાશ થાઓ, જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તપમાં રાચીશ તે દિન ધન્ય થશે.

(૨૨) સંસારના કામ અને આઠ કર્મનો કર્તા થાઉં છું તે માટે ધિક્કાર છે. જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રાદિ પોતાના સ્વરૂપનો કર્તા થઈશ ત્યારે ધન્ય થશે.

(૨૩) ઇંદ્રિયોના સુખદુઃખનો ભોક્તા થાઉં છું તે ધિક્કાર છે. આત્મિક સુખનો ભોક્તા થઈશ ત્યારે ધન્ય થશે.

(૨૪) સાધ્ય તેવાં સાધન મિથ્યાત્વીનું સાધ્ય વિષય સુખ હોય જેથી શરીર ધન ભોગ મેળવી રાજી થાય, સમ દ્રષ્ટિનું સાધ્ય આત્મિક સુખ હોય જેથી જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તપની પ્રાપ્તિ કરી આનંદ માને.

દુહો—પરમ જ્ઞાન તે આત્મ છે, નિર્મળ દર્શન એહ;
ગુણ તેજ ચારિત્રને, નિર્મળ તપ પણ એહ. ॥૧॥

(૨૫) શબ્દ રૂપ ગંધ રસ અને સ્પર્શ પુદ્દગલ છે, જડ છે, અચેતન છે, આત્માથી તદ્દન જુદી ભિન્ન વસ્તુ છે. તેમાં મારાપણું અથવા સુખદુઃખ બુદ્ધિ દૂર થઇ અનંત જ્ઞાનાદિ ગુણ સંપન્ન શુદ્ધ આત્મા હું છું એવી સાચી સમજણ તે સમકિત ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૨૬) દ્રવ્ય કર્મ (આઠ કર્મ જે આત્માને લાગેલાં છે) ભાવ કર્મ (રાગ, દ્વેષ, મોહ) અને નોકર્મ (કર્મનું ફળ શરીર ઇંદ્રિયાદિ) પુદ્દગલ છે, જડ છે, અચેતન છે, આત્માથી તદ્દન જુદી ભિન્ન વસ્તુ છે તેમાં મારાપણું અથવા સુખદુઃખ બુદ્ધિ દૂર થઈ સર્વ કર્મ રહિત અનંત જ્ઞાનાદિ

ગુણ સંપન્ન શુધ્ધ આત્મા હું છું એવી સાચી શ્રધ્ધા તે સમકિત ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૨૭) આઠ કર્મ અને તેની ૧૪૮ પ્રકૃતી (જુદી જુદી બોલીને વિચારવી કે તે) પુદ્દગલ છે, જડ છે, અચેતન છે, આત્માથી ભિન્ન છે, તેમાં મારાપણું તથા સુખદુઃખ બુદ્ધિ હર્ષ શોક રાગ દ્વેષ નાશ થાઓ, અને સર્વ કર્મ રહિત હું સિદ્ધ સ્વરૂપ છું તેવી સાચી શ્રદ્ધા (નિશ્ચય) ઉત્પન્ન થાઓ.

(૨૮) હું એક છું, શુદ્ધ છું, બુદ્ધ (અનંત જ્ઞાન) યુક્ત છું, અરૂપી છું, અન્ય સકળ વસ્તુથી ભિન્ન છું, જ્ઞાન દર્શન, સુખ અને શક્તિથી ભરપુર છું, નિત્ય છું, સત્ (ઉત્પન્ન વિનાશ ધ્રુવ ગુણયુક્ત) છું, આનંદ સ્વરૂપ છું. આ મારા ગુણો છે એવી અનુભવસહિત અંતર શ્રદ્ધા (નિશ્ચય) તે સમકિત ગુણ પ્રગટ થાઓ.

(૨૯) એક સમકિત ગુણ એવો છે કે જે મિથ્યાજ્ઞાન મિથ્યાચારિત્ર વિગેરે અનંત દોષોને ગુણરૂપ બનાવે છે. સમકિત થતાં તેજ સમ્યગ્ જ્ઞાન ને સમ્યગ્ ચારિત્ર વિગેરે થાય છે તે પ્રગટ થાઓ.

(૩૦) સમકિતનો અર્થ.

(ચોપાઇ)

સત્યપ્રતીતિ અવસ્થા જાકી, દિન દિન રીતિ ગેહ સમતા કી;
છિન છિન કરે સત્ય કો સાકો, સમકિત નામ કહાવે તાકો. ૧

ભાવાર્થ—આત્માનું સાચું સ્વરૂપ નિશ્ચયપૂર્વક જાણે, હંમેશાં સમતા ભાવ વધે, પ્રતિ ક્ષણે આત્માનો અનુભવ થાય તેને સમકિત કહે છે તે પ્રગટ થાઓ.

(૩૧) સમકિતના વ્યવહારથી પાંચ લક્ષણ છે તે પ્રગટ થાઓ. સમ (સમતા ભાવ), સંવેગ (ધર્મ-ધર્મી અને ધર્મનું ફળ મોક્ષની અતિશય પ્રીતિ અને ભક્તિ), નિર્વેદ (વિષય વિકારની અરૂચી, ત્યાગમાં આનંદ), અનુકંપા (દ્રવ્ય ભાવ દુઃખ દૂર કરવાની સદા ચિંતા) આસ્તા (સત્ય તત્વોની શ્રદ્ધા-નિશ્ચય) નિશ્ચય સમકિતનું લક્ષણ શુદ્ધ આત્માનો અનુભવ સ્વાનુભૂતિ. સ્વસ્વરૂપનો આનંદ, દ્રંદ્રિય-રહિત-આત્મિક સુખને ભોગવવું, નિરાકુળ અવિકારી શાંત રસમાં સ્થિરતા આ ગુણ પ્રગટો.

દુહો—આપા પરિચે નિજ વિષે, ઉપજે નહિ સંદેહ;
સહજ પ્રપંચ રહિત દશા, સમકીત લક્ષણ એહ. ૧

ભાવાર્થ—આત્માનો અનુભવ આત્મામાં કરે તેમાં કદી અસ્થિર ન થાય. સ્વાભાવિક પ્રપંચ (વિષય, કષાય) રહિત હોય તે સમકીતનું લક્ષણ પ્રગટ થાઓ.

(૩૨) સમકિતના આઠ ગુણો પ્રગટ થાઓ.

દુહો—કરૂણા વત્સલ સુજનતા, આતમ નિંદા પાઠ;
સમતા ભકિત વિરાગતા, ધર્મરાગ ગુણ આઠ. ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ— કરૂણા, મૈત્રી, ગુણાનુરાગ, આત્મનિંદા (પો-

તાના દોષ માટે પશ્ચાતાપ), સમભાવ, શ્રદ્ધા, ઉદાસીનતા (રાગ દ્વેષ રહિત રહેવું તે) અને ધર્મ પ્રેમ આ ગુણો પ્રગટ થાઓ.

(૩૩) સમકિતના પાંચ ભૂષણ—

દુહો—ચિત્ત પ્રભાવના ભાવ યુત, હેય ઉપાદેય વાણી;
ધીરજ હર્ષ પ્રવીણતા, ભૂષણ પંચ વખાણિ. ॥૧॥

ભાવાર્થ—પોતાને અને બીજાને જ્ઞાનની વૃદ્ધિ કરવી. (૨) વિવેક પૂર્વક સત્ય, પ્રિય અને હિતકર બોલવું, (૩) દુઃખમાં ધીરજ રાખવી, સત્યને ન છોડવું. (૪) સદા સંતોષી (આનંદી) રહેવું, અને (૫) તત્ત્વમાં પ્રવીણ થવું; આ ગુણો પ્રગટ થાઓ.

(૩૪) સમકિતને મલીન કરનાર આઠ મદ—જાતિ, લાભ, કુળ, રૂપ, તપ, બલ, વિદ્યા અને અધિકારનો ગર્વ ન થાઓ.

આઠ મળ દોષ.

દુહો—આશંકા અથિરતા વંછા, મમતા દ્રષ્ટી દશા દુર્ગચ્છા;
વત્સલરહિત દોષ પર ભાખે, ચિત્ત પ્રભાવના માંહિ ન રાખે.૧

(૧) સત્ય તત્ત્વમાં સંશય, (૨) ધર્મમાં અસ્થિરતા, (૩) વિષયની વાંછા, (૪) દેહ ભોગ વિગેરેમાં મારાપણું. (૫) પ્રતિકૂળ પ્રસંગમાં તિરસ્કાર અરૂચિ, (૬) ગુણાનુરાગ ન હોવો, (૭) કોઇના દોષ બોલવા અને (૮) પોતાને અને બીજાને જ્ઞાનની વૃદ્ધિ ન કરવી. દેવગુરૂ ધર્મ અને શાસ્ત્રની પરીક્ષા ન કરવી તે મૂઢતા; આ સર્વ દોષો સમકિત ગુણને મલીન કરે છે તે સદા છોડું.

(૩૫) સમકિતનો નાશ કરનાર, પાંચ કારણુ સદા છોડવાની બુદ્ધિ રહો.

દુહો—જ્ઞાન ગર્વ મતિમંદતા, નિષ્ઠુર વચન ઉદ્દગાર;
રૂદ્રભાવ આળસ દશા, નાશ પંચ પ્રકાર. ॥૧॥

(૧) જ્ઞાનનો ગર્વ કરવો, (૨) તત્ત્વ જાણુવામાં મંદ રૂચિ અને મંદ પ્રયત્ન (૩) અસત્ય અથવા નિર્દય વચન બોલવું. (૪) ક્રોધી પરિણામ. (૫) આળસ; આ પાંચ સમકિત નાશક દોષોથી સદા બચીશ. સમકિતના પાંચ અતિચાર.

દુહો—લોક હાસ્ય ભય ભોગ રૂચિ, અગ્ર શોચ થિતિમેવ;
મિથ્યા આગમકી ભક્તિ, મૃષા દર્શની સેવ ॥૧॥

(૧) મારી સમકિતાદિ પ્રવૃત્તિથી લોકો હસશે તેવો ભય રાખવો તે શંકા (૨) પાંચ ઇંદ્રિયો ભોગની રૂચી કરવી તે કંખા (આકાંક્ષા દોષ) (૩) ભવિષ્યની ચિંતા તે વિતિગચ્છા (૪-૫) ખોટા દેવગુરૂ ધર્મની પ્રશંસા કરવી અથવા સેવા કરવી; આ પાંચ અતિચાર સદા છોડીશ.

(૩૬) પરવસ્તુને પોતાની માની ક્રોધ-માન-માયા (કપટ) લોભ થાય મિથ્યાત્ત્વ મોહીની (ખોટામાં આનંદ) મિશ્ર મોહની (સત્ય અસત્ય બંન્નેમાં આનંદ) સમકિત મોહની (સત્યમાં કંઈક મલીનતા) આ સાત પ્રકૃતિ દૂર કરવાથી સમકિત ગુણુ પ્રગટ થાય છે તે સાતે પ્રકૃતિનો હું નાશ કરી સદા સમકિત ગુણુ ધારણુ કરી અનંત અક્ષય સુખ પામીશ.

દુહો—પ્રકૃતિ સાત મોહની, કહું જીનાગમ જોય;
જેનો ઉદય દૂર કર્યે, સમ્યગ્ દર્શન હોય. ॥૧॥

(૫) સદ્દગુણ પ્રાપ્તિ અને દુર્ગુણ નાશ કરવાની ૭૨ ભાવનાઓ.

૧ મેં મારા આત્માના સ્વરૂપને ઓળખ્યું નહિ તેને માટે ધિક્કાર છે. હું મારા આત્મ સ્વરૂપનું સત્ય જ્ઞાન કરીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૨ શરીર, કુટુંબ, ધન તથા બાહ્ય પદાર્થોને મારા માનું છું તે માટે ધિકકાર છે. શરીર, કુટુંબ, ધન તથા બાહ્ય પદાર્થોનો મોહ છોડીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૩ શરીર, ઇંદ્રીય સુખ તથા પરીવારના માટે બહુ પાપ કર્મ કરૂં છું, કરાવું છું, કરતાને ભલું જાણું છું તે મને ધિકકાર છે. બધાં પાપ કર્મ છોડીને આત્માનું કલ્યાણ કરવાવાળો અહિંસા, સંયમ, તપ રૂપ ધર્મ પાળીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૪ અનેક નાના તથા મોટા જીવોની પ્રમાદવશ હિંસા કરૂં છું તે માટે ધિકકાર છે. અહિંસા પાલન કરવાની શક્તિ પ્રગટ થાઓ.

૫ જુઠું બોલું છે તેના માટે ધિકકાર છે. સાચું, પ્રિય અને હિતકર બોલવાનો, અભ્યાસ પ્રગટ થાઓ.

૬ વગર વિચારે બોલું છું તે માટે ધિકકાર છે. પૂર્ણ વિચાર કરી જરૂરી, પ્રિય, સત્ય અને થોડું બોલવાનો ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૭ ચોરી કરી તે માટે ધિકકાર છે. (દાન ન દેવું,

સેવા ન કરવી તે પણ ચોરી, ત્રસ સ્થાવર જીવને મારવા તે પ્રાણ લૂંટવાની મોટી ચોરી છે) અચૌર્ય ચોરી ન કરવાનો ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૮ વિષય સેવન કીધું તેના માટે ધિક્કાર છે, શુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૯ તૃષ્ણા કરી તેના માટે ધિક્કાર છે, સંતોષ ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૧૦ પતિ (સ્ત્રી) પરિવાર ધનાદિમાં મમતા રાખી તેને માટે ધિક્કાર છે, સંસારની બધી વસ્તુઓની મમતા નાશ થાઓ.

૧૧ ક્રોધ કરૂં છું તેના માટે ધિક્કાર છે, ક્ષમા ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૧૨ માન કરૂં છું તેના માટે ધિક્કાર છે, વિનય ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૧૩ માયા કપટ કરૂં છું તેના માટે ધિક્કાર છે. સરળતા (નિષ્કપટતા) પ્રાપ્ત થાઓ.

૧૪ લોભ કરૂં છું તેના માટે ધિક્કાર છે, ઉદારતાનો ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૧૫ રાગ કર્યો તે માટે ધિક્કાર છે, વૈરાગ્ય ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૧૬ દ્વેષ કર્યો તે માટે ધિક્કાર છે. બધાના ગુણ લેવાની બુદ્ધિ પ્રગટ થાઓ.

૧૭ કલહ, કંકાસ કર્યો તેના માટે ધિક્કાર છે, સમતા ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૧૮ વિકથા (નકામી વાતો) કરી તેના માટે ધિક્કાર છે, ધર્મ કથા કરવાનો ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૧૯ પરનિંદા બહુ કરી તે માટે ધિક્કાર છે, ગુણાનુવાદ (બીજાના ગુણ) કરવાની ટેવ પડો.

૨૦ સાંસારિક કામોમાં આનંદ માન્યો, તે માટે ધિક્કાર છે. ધર્મમાં આનંદ પ્રગટ થાઓ.

૨૧ પરવસ્તુ શરીર આદિને પોતાનાં માનવાં તે મિથ્યાત્વ નાશ થાઓ. જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર એજ મારી વસ્તુ છે, એવી માન્યતા તે સમકિત ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૨૨ અજ્ઞાન દશામાં છું તે માટે ધિક્કાર છે. અનંત જ્ઞાન (કેવળ જ્ઞાન) પ્રગટ થાઓ.

૨૩ સમ્યક્જ્ઞાન શીખવામાં આળસ કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે, અપૂર્વ તત્વજ્ઞાન (આત્મજ્ઞાન) હંમેશાં શીખીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૨૪ નિંદ્રા (ઉંઘ) બહુ લઉં છું તે માટે ધિક્કાર છે. નિદ્રા છોડી ધર્મધ્યાનમાંજ રહીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૨૫ સુખમાં રાજી અને દુઃખમાં દિલગીર થાઉં છું તે માટે ધિક્કાર છે, સમભાવ ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૨૬ મોહ કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે, નિર્મોહી ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૨૭ શરીરને મારૂં માનું છું તે માટે ધિક્કાર છે. શરીરમોહ નાશ પામો.

૨૮ યશ, કીર્તિની ઈચ્છા કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે, સ્તુતિ નિંદામાં સમભાવ ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૨૯ ઉત્તમ કામ કરવામાં ખોટો ભય કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. ઉત્તમ કામોમાં અભય ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૩૦ પાપના કામોમાં અભય રહું છું તે માટે ધિક્કાર છે. પાપનું કામ કરતાં ભય પામી તે છોડીશ ત્યારે ધન્ય થશે.

૩૧ પાપ કરવામાં ચતુરાઈ કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. પાપ કામમાં ચતુરાઈ નાશ થાઓ. ધર્મ કાર્યોમાં તથા પાપ ઘટાડવામાં ચતુરાઇ પ્રાપ્ત થાઓ.

૩૨ પાપ કરવામાં પુરૂષાર્થ કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. પાપ ઘટાડવામાં તથા ધર્મ કરવામાં (પુરૂષાર્થ) ઉદ્યમ પ્રગટ થાઓ.

૩૩ પાપ કર્મ કરવામાં બળ વાપરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. પાપ ઘટાડવામાં તથા ધર્મ કાર્ય કરવામાં બળ (શક્તિ) પ્રગટ થાઓ.

૩૪ પાપ કર્મ કરવામાં ધૈર્ય રાખું છું તે માટે ધિક્કાર છે, ધર્મ કાર્યમાં ધૈર્ય પ્રગટ થાઓ.

૩૫ પાપ કર્મ કરવામાં દ્રુઢતા રાખું છું તે માટે ધિક્કાર છે. પાપ ઘટાડવામાં તથા ધર્મ કાર્ય કરવામાં દ્રઢતા પ્રાપ્ત થાઓ.

૩૬ પાપકર્મ કરવામાં શુરવીરતા કરૂં છું તે માટે

ધિક્કાર છે. પાપ ઘટાડવામાં તથા ધર્મ કાર્યમાં શુરવીરતા પ્રાપ્ત થાઓ.

૩૭ પાપ કાર્ય કરવામાં પ્રીતિ રાખું છું તે માટે ધિક્કાર છે. પાપ ઘટાડવામાં તથા ધર્મ કાર્યમાં પ્રીતિ પ્રગટ થાઓ.

૩૮ પાપ કાર્ય કરવામાં સફળતા ચાહું છું તે માટે ધિક્કાર છે, પાપ ઘટાડવામાં તથા ધર્મ કાર્યમાં સફળતા પ્રાપ્ત થાઓ.

૩૯ અભિમાન કરૂં તે માટે ધિક્કાર છે, નમ્રતા ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૪૦ બાહ્ય પદાર્થ મેળવવામાં પુરૂષાર્થ (ઉદ્યમ) કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે, આત્મહિતના કાર્યમાં પુરૂષાર્થ કરીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૪૧ કઠણ શબ્દથી બેરાજી અને મધુર શબ્દ ઉપર રાજી થાઉં છું તે માટે ધિક્કાર છે, સારા બુરા વચન ઉપર સમભાવ ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૪૨ સાંસારીક વાતો સાંભળી તે માટે ધિક્કાર છે ધર્મની વાતો હંમેશાં સાંભળીશ ત્યારે ધન્ય થશે.

૪૩ બાહ્યદ્રષ્ટિ પરપુદ્ગલમાં રાખું છું તે માટે ધિક્કાર છે આત્મદ્રષ્ટિ પ્રગટ થાઓ.

૪૪ સારી ગંધ આવે હર્ષ અને દુર્ગંધ આવે શોક કર્યો તે માટે ધિક્કાર છે. સુગંધ, દુર્ગંધમાં સમભાવ પ્રગટ થાઓ.

૪૫ મોહના વશ થઈ રૂપ દેખ્યાં તે માટે ધિક્કાર છે. દ્રષ્ટિ સંયમ પ્રગટ થાઓ, દ્રષ્ટિ કુશીલ નાશ થાઓ.

૪૬ સારા બુરા સ્વાદમાં હર્ષ શોક કર્યો તે માટે ધિક્કાર છે. બધા સ્વાદોમાં સમભાવ પ્રગટ થાઓ.

૪૭ હું ખાઉકણુ (ખાવાનો લાલચી) થયો તે માટે ધિક્કાર છે. રસેંદ્રિય પર સંયમ પ્રાપ્ત થાઓ.

૪૮ ખાવા પીવામાં તૃષ્ણા કરી તે માટે ધિક્કાર છે. ભોજનમાં સંયમ (અંકુશ) કરીશ તે દિવસ ધન્ય થશે.

૪૯ ભોગની અભિલાષા કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. સર્વ પ્રકારે ભોગની ઇચ્છા નાશ થાઓ.

૫૦ અનીતિથી ધન ભેગું કર્યું તે માટે [illegible] ન્યાય સંપન્ન ધનમાં સંતોષ પ્રાપ્ત થાઓ.

૫૧ લોક ભયથી કુરિવાજ કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. કુરિવાજ છોડવાની હિંમત પ્રગટ થાઓ.

૫૨ કુટુમ્બનો મોહ કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. સર્વ જગતના જીવ માત્રથી મિત્ર ભાવના પ્રગટ થાઓ.

૫૩ રાગદ્વેષ કરૂં છું તે માટે ધિક્કાર છે. સમભાવ પ્રગટ થાઓ.

૫૪ અસંયમ નાશ થાઓ. સંયમગુણ પ્રગટ થાઓ.

૫૫ કુજ્ઞાન (અજ્ઞાન) નાશ થાઓ, સુજ્ઞાન (સમ્યગ્ જ્ઞાન) પ્રગટ થાઓ.

૫૬ નિયાણું એટલે કરણીના ફળની ઇચ્છા આજ સુધી કરી તે માટે ધિક્કાર છે. તે ક્ષય થાઓ. ઇચ્છા રહીત આત્માના સ્વભાવ તરિકે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપનું પાલન થાઓ.

૫૭ આહારની ઇચ્છા (સંજ્ઞા) નાશ થાઓ. અણાહારક (નિરાહાર) આત્માનો શુદ્ધ ગુણ પ્રગટ થાઓ.

૫૮ અનિત્ય અશરણ અનંત દુઃખ હેતુ કામભોગની ઇચ્છા નાશ થાઓ. નિત્ય શરણભૂત અનંત સુખ હેતુ શુદ્ધ બ્રહ્મચર્યનું સદા પાલન થાઓ.

૫૯ ચારિત્ર ગુણનો વિકાર (મલીન અવસ્થા) ભોગેચ્છા નાશ થાઓ. ચારિત્ર ગુણનો અવિકાર (શુદ્ધ અવસ્થા) બ્રહ્મચર્ય પ્રગટ થાઓ.

૬૦ અતિક્રુરતા અતિ દ્વેષ–વિષયાંધતા ગુણીની નિંદા આદિ *મહા મોહનીય કર્મ બંધનના કારણ સેવ્યાં તે માટે ધિક્કાર છે. દયા, ગુણાનુરાગ, વિષય ત્યાગ અને સમભાવના સેવનથી મહા મોહનીય કર્મ નાશ થાઓ.

૬૧ જ્ઞાન નાશનાં ચાર કારણ—(૧) * સદોષ આહાર પ્રાણી (૨) કાળોકાળ જ્ઞાન ધ્યાનમાં પ્રમાદ (૩) આગલી તથા પાછલી રાત્રે ધર્મ જાગરણા ન કરવી (૪)

---

* જેની સ્થીતિ ઉત્કૃષ્ટ સિત્તેર (૭૦) ક્રોડાક્રોડ સાગરોપમની છે અને જે પરંપર અનંત જન્મ મરણનું કારણ છે તેને **મહામોહનીય** કર્મ કહે છે.

* હિંસાવાળો તથા રાગદ્વેષ યુક્ત.

વિકથા જ્ઞાન, ધ્યાન સિવાયની વાતો કરવી. આ ચારમાંનું એક પણ કારણ સેવન કર્યું હોય તે ધિકકાર છે. ચાર દોષોનો ત્યાગ કરી સમ્યગ જ્ઞાનની ઉત્કૃષ્ટ આરાધના હોજો

૬૨ ચાર દુઃખ સેજા–(૧) પર વસ્તુને પોતાની માનવી (૨) પોતાના લાભમાં સંતોષ ન માનતાં બીજાના લાભની ઇચ્છા કરવી (૩) ભોગની વાંચ્છા કરવી (૪) રોગ ઉપસર્ગ આવતાં ગભરાઇ જવું, આકુળ વ્યાકળ થવું, હિંસા જન્ય ઉપાય લેવા. આ ચાર દુઃખ સેજા સેવી તે માટે ધિકકાર છે, તે ક્ષય થાઓ. ચાર સુખ સેજા–(૧) આત્મ અનુભવ (૨) સંતોષ (૩) વિષય સંયમ (૪) દુઃખમાં ધૈર્ય પ્રગટ થાઓ.

૬૩ જડવાદ એટલે શરીર ચીંતા ભોગ વાંછા વિલાસી જીવન ધન મોહ ક્ષય થાઓ આત્મ વાદ ભેદ જ્ઞાન, વિષય, ત્યાગ, ઉત્કૃષ્ટ દાન અને સમભાવ પ્રગટ થાઓ

૬૪ આજ સુધી મિથ્યાત્વે કરી, ભૂલે કરી, ભ્રમે કરી શરીર ઇંદ્રિયો અને વિષય દ્વારા કર્મ બાંધ્યા તે માટે ધિક્કાર છે તે કર્મ નાશ થાઓ અને કર્મ રહિત સિદ્ધ અવસ્થા પ્રગટ થાઓ.

૬૫ રાગ, દ્વેષ, મોહ (મિથ્યાત્વ) રૂપ કર્તાપણું કર્મ ચેતના ક્ષય થાઓ. સમતા ભાવ પ્રગટ થાઓ.

૬૬ ઇંદ્રીયોના વિષયમાં સુખ દુઃખ, બુદ્ધિ ભોક્તાપણું કર્મ ફળ ચેતના નાશ થાઓ. સમતાભાવ પ્રગટ થાઓ.

૬૭ પરને પોતાનું જાણુવા રૂપ અજ્ઞાન, ચેતના નાશ થાઓ, રાગદ્વેષ રહિત ઉદાસીન ભાવે જ્ઞાતાપણું જ્ઞાનચેતના પ્રગટ થાઓ.

૬૮ મનના સંકલ્પ વિકલ્પ (ઈષ્ટ અનિષ્ટ બુદ્ધિ) નાશ થાઓ. નિર્વિકલ્પ અવસ્થા પ્રાપ્ત થાઓ.

૬૯ ધ્યાન, મૌન, સમાધિ પ્રાપ્ત થાઓ.

૭૦ સકળ શાસ્ત્રના સારભૂત, આત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન પ્રગટ થાઓ.

૭૧ કર્મબંધનું કારણુ મન, વચન, કાયા, રાગ અને દ્વેષનો નાશ થાઓ.

૭૨ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપરૂપ મોક્ષ માર્ગની પૂર્ણ આરાધના થાઓ.

વાંચન અથવા શ્રવણુથી સામાન્ય બોધ થાય છે. મનન કરવાથી, જ્ઞાન શંસય રહિત અને દૃઢ થાય છે અને નિદિધ્યાસન તત્વવિચાર વારંવાર તેજ વિષયનું ચિંત્વન એટલે ભાવના અને ધ્યાન દ્વારા અંદરના આત્માનાં આવરણો નાશ પામે છે, મિથ્યાત્વની ગાંઠ છેદાય છે અને આત્મ દર્શન એટલે શુદ્ધ સમકિત ગુણ પ્રગટ થાય છે. એટલે નિદિધ્યાસન ભાવનાનું ફળ મોક્ષ છે, માટે પહેલી પાંચ ભાવનાઓ હંમેશાં નિત્ય નિયમમાં ચિંત્વન કરવી જોઇએ. નવકાર, નવકાર સ્વરૂપ, સમકિતના ૪ ગુણુ, સમકિત અને સદ્‌ગુણુ પ્રાપ્તિની ભાવના અવશ્ય ચિંત્વન કરવી.

૬. સાચા વિદ્યાર્થિ બનવાની ચૌદ ભાવના.

[દરેક **વિદ્યાર્થિએ** હંમેશાં સવારે પ્રભુસ્તુતિ કર્યા બાદ અવશ્ય ચિંત્વન કરવાની અને મનુષ્ય માત્ર સર્વજ્ઞ ન થાય ત્યાં સુધી **વિદ્યાર્થીજ** છે; માટે દરેક મનુષ્યે આ ભાવના ચોક્કસ ચિંત્વન કરવા યોગ્ય છે.]

૧ પૈસા કમાવાની ખાતરજ હું ભણુતો નથી, પરંતુ શરીર, મન અને આત્માની ઉન્નતિ કરી, સ્વપરનું કલ્યાણુ કરવા શક્તિમાન બનવા ભણું છું.

૨ કોઈ પણુ બુરી આદત, દુર્વ્યસન, ચા, કોફી, તમાકુ, બીડી, મસાલાદાર ખોરાક, નાટક અને નોવેલરૂપી ભયંકર શત્રુઓથી હું હંમેશ બચીશ.

૩ હું વિદ્યાર્થી છું એટલે મ્હારે ભણુવાનું. ભણુવું એટલે ભણીને કેળવણી લેવી. હવે કેળવણી એટલે શું? જે બુદ્ધિનો વિકાસ કરે, ગમે તેવા સંજોગોમાં પણુ સદ્‌બુદ્ધિ ઉત્પન્ન કરી સાચો રસ્તો સૂઝાડે, હિત અને અહિત બન્ને ઓળખતાં શિખવે, અને તેમાંથી અહિત તજી હિતજ ગ્રહણુ કરવાની મતિ પેદા કરે, અને વળી જે નિર્દોષ આનન્દ અને સાચું સુખ આપે—તેનું નામજ **કેળવણી**. કેળવણી ત્રણુ પ્રકારની છે, તેમાં:—

(૧) **હું શારીરિક કેળવણી લઇશ**—એટલે શરીરને યોગ્ય કસરત વિગેરેથી નિયમિત રીતે કસીશ, અને મ્હારૂં પોતાનું દરેક કામ મ્હારી જાતેજ મન દઇને કરતાં શીખીશ.

(૨) **માનસિક કેળવણી લઇશ**—એટલે દરેક બાબતમાં મ્હને હિતકારક શું છે, અને અહિત શું છે તે જાણતાં શીખીશ, અને જે હિત છે તેમાં મનને દૃઢ રાખતાં શિખીશ. માનસિક કેળવણી મેળવવા માટે હું સારૂં વાંચન કરીશ, તેનું મનન કરીશ, અને સત્સંગ કરીશ.

સ્કૂલ અને કોલેજનું શિક્ષણ માનસિક કેળવણી મેળવવાનું સાધન છે. ડિગ્રીઓ મેળવી પોતાનું, જાતિ બંધુઓનું, સર્વ સમાજનું અને દેશનું હિત ન વિચારવું તે તો માત્ર અક્ષર પંડિતાઇજ છે–કેળવણી નહિ–આ વાત હું **ખાસ** ધ્યાનમાં રાખીશ.

(૩) **આત્મિક કેળવણી લઇશ**—એટલે આત્માને અજર, અમર, અને જ્ઞાન વિગેરે અનંત ગુણોના ભંડારરૂપ માનીશ, અને અહીંસા, સત્ય, પ્રમાણિકતા, બ્રહ્મચર્ય, સંતોષ, ક્ષમા, દયા, વિનય, સેવાભાવ, અને સંયમ વિગેરે ગુણો મેળવવા હંમેશાં પ્રયત્ન કરીશ.

આવી કેળવણી લઉં તોજ હું ભણ્યો કહેવાઉં, અને આજ કેળવણી મને સાચું સુખ આપશે.

૪ આવી કેળવણી લઈને બાળવયથીજ નિર્ભય, સાદો, પુરૂષાર્થી, ધર્મશ્રદ્ધાવંત, દયાળુ, સેવાભાવી, સત્યવાદી, બ્રહ્મચારી, સંતોષી, ઉદાર, અને વિષય સંયમી થાઉં એવી મ્હારી પ્રાર્થના છે.

૫ માતા, પિતા, ગુરૂ, અન્ય વડીલો, અને દરેક ગુણી પુરૂષો તરફ હંમેશાં માનની દૃષ્ટિથી જોઈશ, અને તેમની સુશિક્ષાઓ પ્રમાણે સદા વર્તીશ.

૬ આવી રીતે શરીર, બુદ્ધિ, અને આત્માનો વિકાસ કરી; મનુષ્ય જન્મને દેવોથી પણ પૂજનીય બનાવવા હું હંમેશ પ્રયત્ન કરીશ—અને તેવી સુશિક્ષા મને ખાસ પ્રાપ્ત થાઓ.

૭ આ સર્વનો પાયો શુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય છે.માટે તે પાળવા હું સ્વાદ ઉપર સંયમ રાખીશ, મ્હારી નજર શુદ્ધ અને નીચી રાખીશ, આંખોને કાબુમાં રાખીશ અને વિકાર થાય તેવા બધા સંયોગોથી દૂર રહીશ.

૮ હસ્ત કર્મ, સૃષ્ટિ વિરૂદ્ધ કર્મ, અને બાળ લગ્ન એ ત્રણે શરીર, બુદ્ધિ બલ, આયુષ્ય, પુણ્ય, સુખ, અને ધર્મનો નાશ કરી, રોગ, શોક, અને જીવતાં નરક ઉત્પન્ન કરે છે. માટે એથી સદા હું બચીશ, તેવો દૃઢ નિશ્ચય કરૂં છું.

૯ બ્રહ્મચારી વિદ્યાર્થી જીવન એજ જીવનનો સુખમય કાળ છે. આ જીવન જેટલું પવિત્ર અને લાંબુ રહેશે તટલું સુખ અને દીર્ઘાયુ પ્રાપ્ત થશે અને મોક્ષ નજીક થશે. માટે એ જીવન હું વધારે લંબાવીશ.

૧૦ પુરૂષને ૨૫ વર્ષ, અને સ્ત્રીને ૧૬ વર્ષ પહેલાં મુખ્ય ધાતુઓ કાચી હોય છે, તેથી તે ઉંમર પહેલાંનું લગ્ન બહુજ નુકસાનકારક છે. એ પહેલાં લગ્ન થાય તો અનેક રોગ અને મંદબુદ્ધિ પેદા થાય છે, અને વૃદ્ધાવસ્થા જલ્દી આવી, આયુષ્ય પણ ટુંકું થાય છે. તેને પરિણામે સંતાન પણ તેવાંજ થાય છે; જેથી બેવડું દુઃખ ભોગવવું પડે છે. એક પોતાનું અને બીજું સંતાનનું. અને વળી વંશપરંપરા દેશ, જાતિ, તથા સમાજને દુખી કરવાનું ઘોર પાપ લાગે છે. માટે આ બધા દોષોથી બચવા સતત પ્રયાસ કરીશ.

૧૧ પુરૂષની ધાતુ ૨૫ વર્ષે પાકી થાય છે, અને સ્ત્રીની ૧૬ વર્ષે. હવે આ ધાતુઓ શરીરમાં પૂર્ણ થવાનો સમય પુરૂષ માટે ૪૦ વર્ષ અને સ્ત્રી માટે ૨૫ વર્ષનો છે. જે વ્યક્તિ ત્યાં સુધી શુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય પાળે છે તે મનુષ્ય દેવ સ્વરૂપ બને છે—અને વળી તેમનાં સંતાન મહાન્ વીર રત્ન થાય છે. માટે આ કાળ સુધી હું બ્રહ્મચારી રહું તેવી બુદ્ધિ પ્રકટ થાઓ.

૧૨ અખંડ બ્રહ્મચર્ય એટલે જીવનપર્યંત બ્રહ્મચર્યનું પાલન તે શરીરધારી આત્માને પણ પરમાત્મ સ્વરૂપ બનાવી શકે છે. બધી ઇંદ્રિયોની ઇચ્છાઓ રોકી, આત્મધ્યાનમાં સ્થિર થાઉં, તેવું પ્રતિ પૂર્ણ બ્રહ્મચર્ય પ્રગટ કરી, પરમાત્મ પદ પ્રાપ્ત કરીશ ત્યારે ધન્ય થઇશ.

૧૩ વિનયથી વિદ્યાની પ્રાપ્તિ થાય છે અને વિદ્યાની સફળતા સચ્ચારિત્રથી થાય છે. વિનયના ત્રણ પ્રકાર છે.

(૧) મનથી–વિદ્યા, વિદ્યાગુરૂ–અને વિદ્વાનો પ્રતિ પૂજ્યભાવ અને બહુ માન રાખીશ.

(૨) વચનથી–વિદ્યા, વિદ્યાગુરૂ અને વિદ્વાનોના ગુણ ગાઇશ સ્તુતિ કરીશ.

(૩) કાયાથી વિદ્યા ગુરૂ અને વિદ્વાનોને નમસ્કાર કરીશ અને હંમેશાં તેઓની સેવા ભક્તિ કરીશ.

ઝેર છે તેવું જાણવા છતાં જે ઝેર પીએ છે તે મરણ પામે છે તેવી રીતે વિદ્યા શીખી દોષો છોડી સદાચારી નથી બનતા તે દુઃખી થાય છે માટે વિદ્યા શીખી સચ્ચારિત્રવાન બનીશ.

૧૪ વિકાર દુર કરવાનું જ્ઞાન તે વિદ્યા.

શરીરના, મનના અને આત્માના મળને, દોષોને, વિકારને શોધી નિર્દોષ નિરોગી બનાવે તે વદ્વાન.

પુરી ભૂખ લાગે ત્યારે સાદો અહાર અને બ્રહ્મચર્ય શરીરના વિકાર (રોગો) દૂર કરે છે.

સારી ભાવના, સારૂં વાંચન, મનન અને સત્સંગ તથા વિષયવાસના ઉપર સંયમ મનના દોષો દુર કરે છે અને તત્વજ્ઞાન–આત્મસ્વરૂપનું જ્ઞાન–આત્માના દોષોથી બચવા માર્ગ દેખાડે છે અને સચ્ચારિત્ર આત્માને શુધ્ધ કરે છે. આવી સદ્‌વિદ્યા હું પ્રાપ્ત કરીશ.

૭. પાત્રાપાત્રનું સ્વરૂપ અને સુપાત્ર થવાની ભાવના.

પૂર્વે કહેલ ભાવનાના બધા ગુણો સુપાત્રમાં પ્રગટ થાય છે માટે સુપાત્ર થવા ઉદ્યમ કરવો ખાસ જરૂરી છે. પાત્રના પંદર ભેદ છે તેમાં મુખ્ય ત્રણ ભેદ છે. ૧ સુપાત્ર, ૨. અલ્પ પાત્ર, અને ૩. અપાત્ર.

અહીં સત્ય સુખ આત્મિક સુખ એટલે મોક્ષને પાત્ર કોણ છે તે અપેક્ષાએ પાત્રનો વિચાર કરવામાં આવેલ છે.

૧. સુપાત્ર—જેનામાં વ્યવહાર અને નિશ્ચય બંન્ને ગુણો પ્રગટ થયા હોય તે સુપાત્ર છે. વ્યવહારના પણ બે ભેદ છે. ૧. દ્રવ્ય અને ૨. ભાવ દ્રવ્યમાં, હિંસા, અસત્ય, અપ્રમાણિકતા, અન્યાય, અનીતિ, વિલાસીજીવન, અને કોઇ પણ વ્યસન વિગેરે દોષો ન હોય અને બાહ્ય સાધન, સારૂં વાંચન, સદ્‌ગુણ સેવા, સત્સંગ, વિગેરે ગુણો જેનામાં હોય તે દ્રવ્ય શુદ્ધિ છે, અંતર આત્મામાં ક્રોધ, ગર્વ, કપટ, તૃષ્ણા, વિષયેચ્છા, રાગ, દ્વેષ, હર્ષ, શોક, ભય, ચિંતા, કાયરતા ન હોય, તે ભાવ શુદ્ધિ છે. દ્રવ્ય અને ભાવ શુદ્ધ થયે વ્યવહાર શુદ્ધ થાય છે.

નિશ્ચય શુદ્ધ—નિશ્ચય એટલે સત્ય સ્વરૂપ છે. જીવ અજીવાદિ નવ તત્ત્વને નય અને પ્રમાણથી યથાર્થ જાણી સત્ય શ્રદ્ધા (નિશ્ચય) કરી તત્ત્વાર્થના જ્ઞાતા થવું અને શુદ્ધ

આત્મ સ્વરૂપનો અનુભવ કરવો. તે નિશ્ચય શુદ્ધ. જ્યાં નિશ્ચય શુદ્ધ છે ત્યાં વ્યવહાર શુદ્ધ અવશ્ય હોય અને જ્યાં વ્યવહાર શુદ્ધ છે ત્યાં નિશ્ચય શુદ્ધ હોય અને ન પણ હોય, આ પ્રમાણે સુપાત્ર થનારમાં વ્યવહાર અને નિશ્ચય બંન્ને શુદ્ધ હોય છે તેજ મોક્ષ (સત્ય સુખ) ને લાયક (પાત્ર) છે તે ગુણો મને પ્રગટ થાઓ.

૨ અલ્પપાત્ર—જેનામાં વ્યવહાર શુદ્ધિ છે પણ નિશ્ચય શુદ્ધિ (તત્ત્વાર્થ નિશ્ચય અને શુદ્ધ આત્માનુભવ) નથી તે પુણ્ય સંચય કરે છે. દેવ મનુષ્યના વૈભવો પામે પણ અક્ષય સુખ (મોક્ષ) ન પામે છતાં જો આમા સત્ય પામવાની રૂચિ (જીજ્ઞાસા) હોય તો સત્ય પામી સુપાત્ર થઇ શકાય છે. આ ગુણોદ્વારા હું સુપાત્ર બનું.

૩ અપાત્ર—જેનામાં બાહ્ય અને અંતર ગુણરૂપ વ્યવહાર શુદ્ધિ અને શુદ્ધ આત્માનુભવરૂપ નિશ્ચય શુદ્ધિ ન હોય તે અપાત્ર છે, આ દોષ દૂર થઇ મને સુપાત્રના ગુણો પ્રગટ થાઓ.

ઉત્તમ સુપાત્ર (સાધુ) ના ત્રણ ભેદ. મધ્યમ સુપાત્ર (શ્રાવક) ના ત્રણ ભેદ, લઘુ સુપાત્ર (સમદૃષ્ટિ) ના ત્રણ ભેદ એમ નવ પ્રકાર સુપાત્રના છે; ત્રણ અલ્પ પાત્ર અને ત્રણ અપાત્ર એ પ્રમાણે પાત્રના કુલ પંદર ભેદ કહેલ છે.

૧ શ્રેષ્ટ ઉત્તમ સુપાત્ર–સર્વજ્ઞ વીતરાગ પ્રભુ.

૨ મધ્ય ઉત્તમ સુપાત્ર–અપ્રમાદિ મુનિ.

૩ લઘુ ઉત્તમ સુપાત્ર–વ્યવહાર નિશ્ચય જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર તપના ધારી મુનિવર.

૪ શ્રેષ્ઠ મધ્યમ સુપાત્ર–સાધુ સમાન ત્રિકરણ ત્રિયોગે સર્વ પાપના ત્યાગી શ્રમણભૂત, અગ્યારમી પડિમાનાધારી શુદ્ધ આત્માનુભવ કરનાર સુશ્રાવક.

૫ મધ્ય મધ્યમ સુપાત્ર–નવવાડ વિશુદ્ધ પ્રતિપૂર્ણ–બ્રહ્મચર્ય નામની સાતમી પડીમાંથી સર્વ સપાપ (સાવદ્ય) પ્રવૃત્તિના ત્યાગ નામની દશમી પડિમાના ધારી સુશ્રાવક.

૬ લઘુ મધ્યમ સુપાત્ર–ઉદાસીન, વૈરાગ્યવંત, શુદ્ધ બાર વ્રતધારી, શુદ્ધ આત્માનુભવ કરનાર સુશ્રાવક. છઠી પડિમા સુધી.

૭ ઉત્તમ લઘુ સુપાત્ર—ક્ષાયક સમકીતી.

૮ મધ્યમ લઘુ સુપાત્ર—ઉપશમ સમકીતી.

૯ જઘન્ય લઘુ સુપાત્ર—ક્ષયોપશમ સમકીતી.

ત્રણે લઘુસુપાત્ર—સાત પ્રકૃતિનો અભાવ કરી શુદ્ધાત્માનુભવ સહિત વ્યવહાર સમકીતના સર્વ ગુણ સંપન્ન હોય.

૧૦ ઉત્તમ અલ્પપાત્ર—વ્યવહાર (દ્રવ્ય–ભાવ) ચારિત્ર–શુદ્ધ છે આત્માનુભવ થયો નથી, તેવા મુનિ.

૧૧ મધ્યમ અલ્પપાત્ર—આત્માનુભવ વિનાના દ્રવ્ય ભાવ શુદ્ધ છે તેવા શ્રાવક.

૧૨ જઘન્ય અલ્પ પાત્ર—વ્યવહાર સમકીતના ગુણો છે આત્માનુભવ નથી.

૧૩ મુખ્ય અપાત્ર—શુદ્ધ આત્માનુભવ અને ઉત્તમ ચારિત્ર નથી તેવા સાધુ.

૧૪ મધ્યમ અપાત્ર—શુદ્ધ આત્માનુભવ અને વિવેક પૂર્વક ઉત્તમ વ્રત પચ્ચખાણુ રહિત શ્રાવક નામ ધરાવનાર.

૧૫ જઘન્ય અપાત્ર—શુદ્ધ આત્માનુભવ અને સમભાવ, ધર્મ ભક્તિ, વેરાગ્ય, અનુકંપા, શ્રદ્ધા, વિગેરે ગુણુ રહિત નામ સમકીતી-નામ-જૈન અને સર્વ મિથ્યાત્વી.

અપાત્રના દોષ ક્ષય હોજો અને સુપાત્રના ગુણો પ્રગટ હોજો.

સુચના.

આત્મ જાગૃતી ભાવનાનું પુસ્તક એક આનાની પોસ્ટની ટીકીટ નીચેના સરનામે મોકલવાથી મળી શકશે:—

૧ સુખલાલ જીવરાજ શાહ. બી. એ.
ફર્સ્ટ ક્લાસ મેજીસ્ટ્રેટ—ડીસા.

૨ કપુરચંદ પાનાચંદ મહેતા.
રાજકોટ પરા.

૩ ઘેલાભાઈ પ્રાણુલાલ—કલોલ

૪ અમીચંદ તલસીભાઇ—પાલનપુર.

તૈયાર છે!   છપાઇ બહાર પડી છે.   તૈયાર છે!!

શ્રી તત્ત્વસંગ્રહ.

(આવૃત્તિ બીજી.)

આત્મ સુધારણાનાં અધ્યાત્મિક તત્ત્વોથી પરિપૂર્ણ આ પુસ્તક કંઇ કંઇ મહાશયોની પ્રસાદીરૂપ છે, તેથી તેની પ્રશંસા કરવી નિરર્થક છે. વાંચક વર્ગજ તેનો આદર કરી તેની કીંમત આંકશે.

રોયલ ૧૬ પેજી લગભગ સાડાબાર ફોર્મ, ગ્લેઝ કાગળ અને સુંદર મુદ્રણ છતાં કીંમત માત્ર બોર્ડ પુંઠું રૂ. ૦-૬-૦, સાદુ પુંઠું રૂ. ૦-૫-૩.

પાછળ બતાવેલ ઠેકાણેથી મળી શકશે.

અમદાવાદમાં પુસ્તકો મળવાનું ને છપાવવાનું ઠેકાણું:—

વાડીલાલ કાકુભાઇ સંઘવી.

ઠે૦ સારંગપુર—તળીયાની પોળ.

છપાય છે!   નીચેનાં પુસ્તકો.   છપાય છે!

૧ શ્રી આચારાંગ સૂત્રના પ્રથમ સ્કંધના મૂળનો ભાવાર્થ
વર્તમાનમાં માગધી ભાષાનો પરિચય ઓછો થતો જાય છે તેથી માગધી સૂત્ર ગુજરાતી ભાષાંતર થવાં આવશ્યક છે. તેવા ન્હાનકડા પુસ્તકરૂપ ભાષાંતર બ્હાર પાડવાની ઘણાએ જરૂર જોઈ છે. તેમની સૂચનાઓને માન આપી સરળ ભાષામાં ગુજરાતી ભાષાંતર બાળબોધ ટાઈપમાં છપાવવું શરૂ કર્યું છે. દીપોત્સવી સુધીમાં બ્હાર પડશે. કીંમત રૂા. ૦–૧૦–૦ પોષ્ટેજ જૂદું.

૨ પ્રાસંગિક લેખો અને કાવ્યો.

પ્રસંગને અનુસરતા લેખો અને તદ્દન સાદી ભાષામાં લખાએલાં કાવ્યો. દીપોત્સવી પછી બ્હાર પડશે. કીં. ૦–૪–૦

પુસ્તક મળવાનાં સ્થળ:—

૧ ઘેલાભાઈ પ્રાણલાલ શાહ—કલોલ.

૨ કપુરચંદ પાનાચંદ મ્હેતા
ટીમ્બર મરચન્ટ—રાજકોટ–પરા.

૩ વાડીલાલ કાકુભાઈ સંઘવી.
સારંગપુર–તળીયાની પોળ—અમદાવાદ.